

TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINNAN JA KANNUSTINRAHAN TOIMINTAOHJE

Hyväksytty sosiaalilautakunnassa 28.5.2019 § 19

Määritelmät

Päivätoiminta

Päivätoiminta on pääasiassa vaikeimmin vammaisille tarkoitettua viriketoimintaa, joka rytmittää arkea ja ylläpitää toimintakykyä. Päivätoiminta sisältää muun muassa sosiaalisten taitojen ja jokapäiväisen elämän taitojen harjoittelua, luovaa toimintaa, ulkoilua ja muuta liikuntaa, keskustelua, yksinkertaisia työtehtäviä ja virkistystoimintaa.

Päivätoimintaa järjestetään kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977, kehitysvammalaki) ja asetuksen (988/1977, kehitysvamma-asetus) sekä vammaispalvelulain (380/1987) perusteella. Lisäksi päivätoimintaa mielenterveyspalveluna järjestetään osana kansanterveystyötä, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuoltoa.

Kehitysvammalain mukaisen päivätoiminnan lähtökohtana ovat kehitysvammaisen nuoren tai aikuisen yksilölliset tiedot, taidot ja kokemukset. Mitä enemmän taitoja on, sitä vaativampaa ja monipuolisempaa toimintaa on. Mitä suurempaa tuen tarve on, sitä enemmän järjestetään aikuisuutta, oppimista ja kommunikaatiota tukevaa pienryhmätoimintaa. Osallistumisen määrästä sovitaan yksilöllisesti. Päivätoiminta ei tähtää työllistymiseen, vaan kuntoutukseen ja mielekkään päiväaikaisen toiminnan järjestämiseen.

Kehitysvammalain mukaiset työ- ja päivätoiminnan palvelut määritellään asiakkaan tarpeista lähtevästi erityishuolto-ohjelmassa. Kehitysvamma-asetuksen mukaisesti erityishuoltona järjestettyyn työ- ja päivätoimintaan liittyvät matkat ovat asiakkaalle maksuttomia.

Vammaispalvelulain 8 b §:n mukaista päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöntä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan siten, että vaikeavammaisen henkilö voi osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos vaikeavammaisen henkilö kykenee osallistumaan työtoimintaan osana aikaisesta tai siihen on muu hänestä johtuva syy.

Mielenterveyspalveluista säädetään vuoden 1991 alussa voimaan tulleessa mielenterveyslaissa (1116/1990). Vastuu mielenterveyspalvelujen järjestämisestä kuuluu kunnalle, jonka tulee huolehtia palvelujen järjestämisestä osana kansanterveystyötä, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuoltoa siten kuin niistä tarkemmin erikseen säädetään.

Työtoiminta ja avotyötoiminta

Työtoiminnan muotoja ovat työkeskuksissa tehtävä työ(toiminta) sekä tavallisilla työpaikoilla järjestettävä avotyötoiminta.

Työtoiminta on yleensä tekstiili- ja puutyötä sekä yrityksille alihankintana tehtävää kokoonpanoa ja pakkaustyötä. Työkeskusten sisäisiä toimintoja, kuten keittiötöitä, kiinteistöhuollon tehtäviä ja siivoustehtäviä hoidetaan myös työtoimintana. Työtoiminnan ohella toimintakeskusten työpäivään voi kuulua esimerkiksi liikuntaa ja aikuisopiskelua.

Avotyötoiminta on työtoimintaa, jota järjestetään työ- ja toimintakeskusten ulkopuolella. Henkilöt sijoitetaan erilaisiin avustaviin tehtäviin esimerkiksi keittiö- ja siivousalalle, kaupoihin tai kiinteistöhuollon tehtäviin.

Työtoimintana tehdystä työstä ei makseta palkkaa, eikä siinä ole työsuhteen turvaa.

Työtoimintaa järjestetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) ja asetuksen (988/1977) perusteella.

Sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaan työtoiminta on toimintakyvyn ylläpitämistä ja sitä edistävää toimintaa. Työtoiminta on sosiaalipalvelua, jota voidaan järjestää henkilöille, joiden toimintakyky on vammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi alentunut niin, ettei heillä ole edellytyksiä osallistua tavanomaiseen työhön, eikä lain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön, jota järjestetään vammaisten henkilöiden työllistämistä tukevana toimintana.

Työtoimintaa järjestävät pääosin kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämät työ- ja toimintakeskukset. Työtoimintaa voidaan järjestää myös tavallisilla työpaikoilla niin sanottuna avotyötoimintana. Henkilöille, jotka täyttävät 27 e §:n kriteerit ei synny subjektiivista oikeutta päästä työtoimintaan, vaan toiminnan järjestäminen on kunnan harkinnassa.

Työtoimintaan osallistuvien henkilöiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Lisäksi toimintaan osallistuvalla voidaan maksaa työosuusrahaa tai vastaavaa. Työosuusrahan vähimmäismäärää ei ole säädetty. Tuloverolain (1535/1992) 92 §:n mukaan tulo on verotonta 12 euroon asti päivää kohden.

Kehitysvammalain säännökset ovat toissijaisia suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Siten kehitysvammaisten työtoiminta on juridisesti ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaista. Mikäli henkilö on niin vaikeasti kehitysvammainen, ettei sosiaalihuoltolain mukaan järjestetty työtoiminta hänelle sovi ja esimerkiksi erityishuolto-ohjelmaan on kirjattu työtoiminta, on toimintaa pidettävä kehitysvammalain mukaisena.

1.8.2019

Julkinen

Työ- tai päivätoimintaan osallistuvien kehitysvammaisten henkilöiden pääasiallinen tulo on Kansaneläkelaitoksen maksama työkyvyttömyyseläke. Kehitysvamma-asetuksen 24 §:n mukaan työtoimintaan osallistuvalla kehitysvammaisella henkilöllä voidaan eläkkeen lisäksi maksaa työosuusrahaa.

Työaika

Työtoiminnan työaika määräytyy aina yksilöllisesti. Osa työtoimintaan osallistuvista on toiminnassa viitenä päivänä viikossa, osa harvemmin. Myös työpäivän pituus voi vaihdella yksilöllisesti.

Työosuusraha

Työtoiminnasta maksetaan työosuusrahaa, joka on 0-12 euroa päivässä, keskimäärin 5 euroa päivässä. Työosuusraha ei ole veronalaista tuloa, mikäli sitä maksetaan enintään 12 euroa päivässä. Työosuusrahan määrästä päättää työkeskus ja työkeskusta ylläpitävä organisaatio. Yleensä työntekijä maksaa ylläpitomaksun esimerkiksi lounaasta ja kahvista. Ylläpitomaksu voi olla korkeampi kuin työosuusraha.

Kuljetukset

Kuljetuksen työ- tai toimintakeskukseen maksaa palvelun järjestäjä. Jos työtoiminta järjestetään kehitysvammalain perusteella, maksaja voi olla kunta tai kuntayhtymä. Jos toiminta järjestetään sosiaalihuoltolain perusteella, kuljetuksia ei järjestetä eikä makseta.

Lomat

Työtoiminnasta ei kerry lomiam samalla tavalla kuin työsuhteisesta palkkatyöstä. Työtoiminnassa loma-ajat määräytyvät usein työkeskusten ohjaajien lomien mukaan.

1.8.2019

Julkinen

Tuusniemen työ- ja päivätoiminta

Tuusniemen toimintakeskus järjestää kehitysvammalain mukaista työ- ja päivätoimintaa, vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa, sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaista työtoimintaa sekä päivätoimintaa mielenterveyskuntoutujille osana sosiaalihuoltoa ja mielenterveyspalveluja. Asiakas voi osallistua toimintakykynsä mukaan sekä työ- ja päivätoimintaryhmien toimintaan. Toimintapäiviä on yksilöllisesti 1-5 päivää/viikko.

Kehitysvammalain mukainen työ- ja päivätoiminta ja avotyö

Kehitysvammaisten päivätoiminta on viriketoimintaa, joka rytmittää arkea ja ylläpitää toimintakykyä. Päivätoiminta sisältää muun muassa sosiaalisten taitojen ja jokapäiväisen elämän taitojen harjoittelua, luovaa toimintaa, ulkoilua ja muuta liikuntaa, keskustelua, yksinkertaisia työtehtäviä ja virkistystoimintaa

Asiakkaiden toiminta-aika työ- ja päivätoiminnassa on yleensä viisi tuntia päivässä. Asiakas voi osallistua toimintakykynsä mukaisesti sekä työtoimintaan että päivätoimintaan.

Työtoimintaan kykenevien asiakkaiden toimintapäivään sisältyy etukäteen suunniteltua työtä avotyöpaikan tai toimintakeskuksen työntekijöiden ohjauksessa. Työtoiminnan määrä vaihtelee yksilöllisesti kahdesta neljään tuntiin viikossa.

Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan asiakkaat maksavat ateriat itse.

Matkat työ- ja päivätoimintaan maksaa kunta.

Avotyöntekijöiden työaika on kuusi tuntia päivässä 4-5 päivänä viikossa.

Avotyöntekijä saa maksuttoman ruokailun, jonka maksaa avotyöpaikka. Matkakustannukset korvataan linja-autotaksan mukaisesti. Avotyöntekijöiden lomat määräytyvät toimintakeskuksen loma-aikojen mukaan.

Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta

Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta on viriketoimintaa, joka rytmittää arkea ja ylläpitää toimintakykyä. Päivätoiminta sisältää muun muassa sosiaalisten taitojen ja jokapäiväisen elämän taitojen harjoittelua, luovaa toimintaa, ulkoilua ja muuta liikuntaa, keskustelua, yksinkertaisia työtehtäviä ja virkistystoimintaa.

1.8.2019

Julkinen

Päivätoiminnan asiakkaat eivät pysty toimintakykynsä puitteissa osallistumaan sosiaali-
huoltolainmukaiseen työtoimintaan, mutta tarvitsevat mahdollisuuden virikkeelliseen toi-
mintaan yhteisössä.

Toiminta-aika on 1-2 kertaa viikossa kaksi tuntia. Lisäksi osa asiakkaista osallistuu mielen-
terveyskuntoutujien päivätoimintaan oman tarpeensa mukaan 1-3 päivänä viikossa.

Vammaispalvelulain mukaisen päivätoiminnan asiakkaat maksavat ateriat itse, jos halua-
vat ruokailla päivätoiminnassa. Tällä hetkellä toiminta-aika on klo 14-16, jolloin mahdolli-
suutta ruokailuun ei ole.

Matkat työ- ja päivätoimintaan maksaa kunta linja-autotaksan mukaisesti.

Sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta ja mielenterveyskuntoutujien päivätoiminta

Sosiaalihuoltolain mukaisen työtoiminnan ja mielenterveyskuntoutujien päivätoiminnan ta-
voitteena on toimintakykyä ylläpitävä virikkeellinen toiminta. Toiminta-aika määräytyy yksi-
löllisesti ollen yleensä viisi tuntia päivässä. Asiakas voi osallistua toimintakykynsä mukai-
sesti sekä työ- että päivätoimintaan. Asiakkaalla on mahdollisuus saada kannustinrahaa
sosiaalihuoltolain mukaisesta työtoiminnasta.

Mielenterveyskuntoutujien päivätoimintaa järjestetään toimintakeskuksen työtoiminnassa.
Tavoitteena on tukea asiakkaan omatoimisuuden ja aktiivisuuden ylläpitämistä ja kohentaa
elämänlaatua.

Toimintaan asiakas tulee pääsääntöisesti sosiaalitoimiston tai mielenterveystoimiston oh-
jaamana. Asiakkaiden arvioidaan hyötyvän yhteisön tuesta, yhdessä tekemisestä ja sään-
nöllisestä päivärytmistä. Tuen tarve ja palvelun soveltuvuus arvioidaan yhteistyössä asiak-
kaan ja sosiaalityöntekijän tai mielenterveyshoitajan kanssa. Ennen päätöstä asiakkaaksi
ottamisesta johtava ohjaaja tekee asiakkaan kanssa työtoimintasuunnitelman.
Asiakkaaksi ottamisen päätöksen tekee toimintakeskuksen johtava ohjaaja.

Työ- ja päivätoiminnan asiakas saa aterian sosiaalietuutena. Maksuton ateria tukee asiak-
kaan sitoutumista kuntouttavaan toimintaan.

Matkat työ- ja päivätoimintaan maksaa kunta linja-autotaksan mukaisesti. Maksuton kulje-
tus tukee asiakkaan sitoutumista kuntouttavaan toimintaan.

Kannustinrahan maksamisen perusteet ja määrät

Kannustinraha maksetaan kahden eri maksuluokan mukaan asiakkaan tehtävät ja toimintakyky huomioiden. Kannustinrahaa maksetaan niiltä toimintapäiviltä kun asiakas työskentelee ennalta tehdyn suunnitelman mukaisesti työtoiminnassa tai avotyöpaikassa. Sama asiakas voi osallistua sekä työ- että päivätoimintaan.

Kannustinrahan määrästä tekee arvion toimintakeskuksen johtava ohjaaja yhdessä asiakkaan ja toimintakeskuksen muun henkilökunnan kanssa. Avotyöpaikan vastuuhenkilöltä pyydetään arvio asiakkaan suoriutumisesta työtehtävissä.

Arvioinnin jälkeen johtava ohjaaja tekee viranhaltijapäätöksen kannustinrahan määrästä. Kannustinraha tarkistetaan vuosittain.

1. Ohjattu työtoiminta:

Kannustinraha 2 – 4 euroa päivässä

- Maksettavan kannustinrahan määrään vaikuttaa työtehtävien vaativuus ja määrä sekä asiakkaan sitoutuneisuus ja ohjauksen tarve
- Ohjatusta työtoiminnasta asiakas suoriutuu pääsääntöisesti sanallisen ohjauksen tukemana.
- Asiakas työskentelee aina työntekijän valvonnan alaisena.
- Työtehtävät ovat ennalta suunniteltuja yhteistyössä asiakkaan työpaikan vastuuhenkilön kanssa.
- Asiakkaalla on valmiuksia sitoutua säännölliseen työtoimintaan.
- Ohjatun työtoiminnan tehtäviä ovat esimerkiksi ruokakärryn kuljettaminen sekä yksinkertaiset avustavat keittiötyöt.

2. Itsenäinen työtoiminta:

Kannustinraha 5 – 12 euroa päivässä

- Maksettavan kannustinrahan määrään vaikuttaa työtehtävien vaativuus ja määrä sekä asiakkaan sitoutuneisuus ja ohjauksen tarve.
- Asiakas tekee annetun työn itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.
- Työtehtävät ovat ennalta suunniteltuja yhteistyössä asiakkaan työpaikan vastuuhenkilön kanssa.
- Asiakkaalla on valmiuksia sitoutua säännölliseen työtoimintaan.
- Itsenäisen työtoiminnan tehtäviä ovat esimerkiksi toimintakeskuksella ompe-lutyöt ja kutominen sekä avotyöpaikoissa kiinteistönhoito- ja siivoustyöt.